

Mida peaks
kiirabitöötaja
teadma islamiusulise
patsiendi
käsitlemisel?

Ere Tuunas

Islam

Monoteistlik religioon

- Prohvetid alates Aadamast lõpetades Muhammediga
- Viimane prohvet – Muhammed
- Koraan (eetilised, spirituaalsed, sotsiaalsed ja moraalsed teemad – raam moslemi elule)
- *hadith* (prohvet Muhammedi eeskuju/praktika (*Sahih al-Bukhari*))
- Islam juhib elu kõiki aspekte – riigijuhtimisest igapäevaeluni.

Islam

- 5 alustala:
  - Usutunnistus
  - Palvetamine
  - Paastumine - erandid
  - Almus
  - Palverännak
- Nii *sunni* kui *shia*
- U 1,6 miljardit moslemit e $\frac{1}{4}$ maailma rahvastikust, neist araablasi u 20%

Islami kalender

- Kuukalender – u 10 päeva päikesekalendrist maas igal aastal
- Ööpäev kestab ühest päikeseloojangust teiseni
- Islami pühad kindlatel kuupäevadel:
  - Eid al-Fitr Ramadanile järgneval päeval – 1. Shawwal (10. kuu)
  - Eid al-Adha ühtib palverännakuga Mekasse – 10. Dhu al-Hijjah (11. kuu)

Käitumisreeglid

- Adab e islami etikett – igapäevased käitumisreeglid
  - Tervitamine
  - Ütlused enne ja pärast sööki
  - Parema käe kasutamine söömiseks ja joomiseks
  - Naeratus
  - Hügieen, sh ümberlõikus
  - Matuserituaalid
  - Jne

Pereelu

- Perekond - väikseim üksus ühiskonnas
- Mees ja naine võrdsed –erinevad ülesanded
- Pärandus – juhised Koraanis
- Abielu – leping kahe osapoole vahel kahe tunnistaja juuresolekul
- Mehel 4 abikaasat?
- Lapsed väga tähtsad, elavad abiellumiseni kodus

Riietus

- Täiskasvanu = puberteediikka jõudnud noor
  - Islami kohustuste järgimine
- *Awra* –mees ja naine
- Hijab, niqab, burka?

Hügieen

- WC kasutamine
- Ihukarvade eemaldamine – vuntsid, hääbemekarvad, kaenlaalused karvad
- Küünte lõikamine
- Ümberlõikus – poisid!
- *Wudu ja ghusl*

Toit ja jook

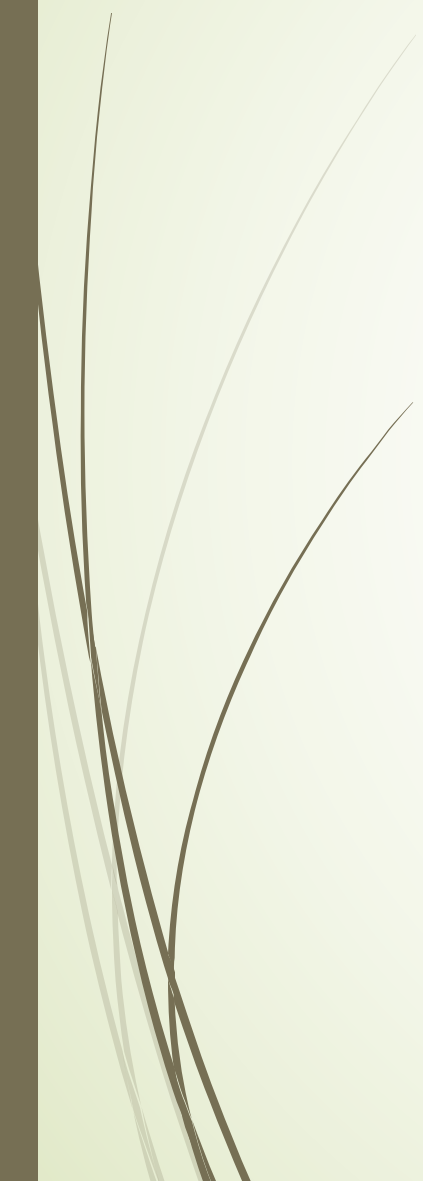
- Alkohol – mitte ainult jookides, ravimid?
- Sealiha – mitte ainult seapraad
- Veretooted
- Želatiiniga tooted – kapslid?
- Vanilliekstrakt – alkohol?
- *Halal* liha
  - Rose, Perdix
- Alkoholi/ želatiiniga ravimid – lubatud alternatiivi puudumisel

Füüsiline lähedus

- Kätlemine ja puudutamine
- Pilkkontakt
- Seksuaalsuhted enne abielu keelatud
- *Mahram* – meessoost sugulane, kellega ei saa abielluda – isa, vend, poeg, äi, vanaisa, onu, õe- või vennapoeg, abikaasa poeg, kasuisa ...
- Naise läbivaatamine meesarsti poolt ja vastupidi

Tervishoid

- Eelistatult samast soost arst
  - Valiku puudumisel – vastassoost arst, sh sünnitus ja günekoloogia
  - Läbivaatusele kaaslane kaasa!
  - Arstiaegadest kinnipidamine?
-

Vereülekanne, siirdamine

- Mõlemad on lubatud
- Elu säilitamine on tähtsam kui surnukeha tervena hoidmine!
- Nii vere- kui organidoonorlus on lubatud
  - Sperma ja munarakkude doonorlus lubamatu
- NB! Sea organid ei sobi

Rasestumisvastased vahendid ja abort

- Lubatud teatud mõõndustega:
  - Spiraal?
  - SOS pillid?
- Abort – lubatud vaid, kui ema elu on ohus
  - Arenguhäirega loode?
  - Vägistamine?
  - Kuni u 4. raseduskuuni – lootes on hing peale raseduse 120. päeva

Sünnitus ja imetamine

- Keisrilõige on lubatud
- Imetamine – Koraani järgi 2 aastat
- Viljatusravi – lubatud, kui kasutatakse abielupaari enda munarakku ja/või spermatooside, v.a külmutatud sperma peale mehe surma
- Rituaalid peale sünni –
  - *athan* vastsündinu kõrva
  - Dattel või muu magus suhu
  - Platsenta matmine
  - Ümberlõikus (enne puberteeti)
  - Vastsündinu juuste eemaldamine

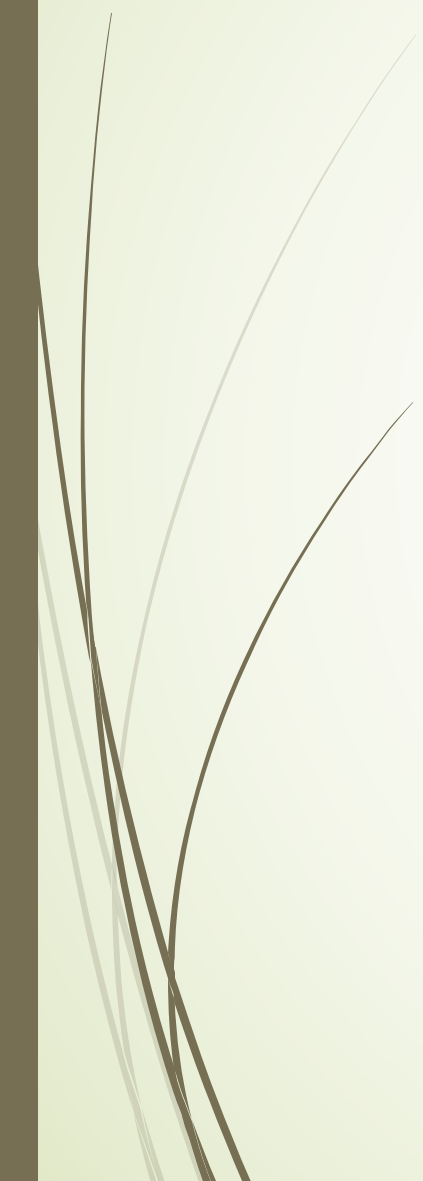
Sünnitus ja imetamine

- ▶ Üle nelja kuu vanune surnud loode maetakse
- ▶ Lapsendamine on heategu
- ▶ Võõra lapse imetamine?
- ▶ Ümberlõigatud naised – kultuuriline tava, nii moslemid kui kristlased. Ei ole islami tava!

Haiglaravi

- ▶ Palati jagamine
- ▶ Toit
- ▶ Usu- ja kultuuritava - haigete külastamine
- ▶ Ramadan – haiged ei pea paastuma, kuid sageli teevad seda
  - ▶ Paastu ei katkesta – süstid, vereproovid; nahakaudsed ravimid – geelid, kreemid jms; kuristamine
  - ▶ Paastu katkestavad – silma- ja ninatilgad; ravimküünlad, vaginaalsuposiidid; sissehingatavad ravimid

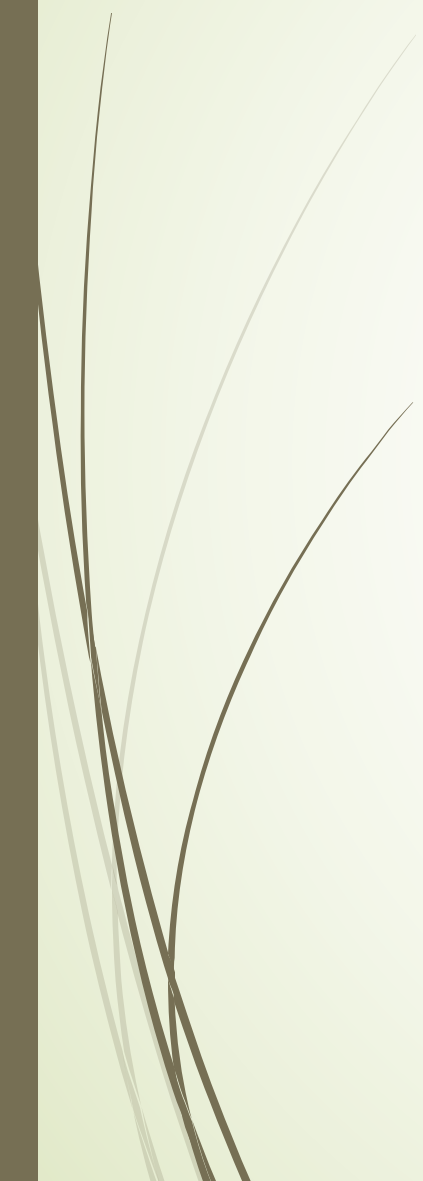
-
-
- Geenitehnoloogia haiguste raviks on lubatud, inimese kloonimine mitte
  - Eutanaasia ei ole lubatud
  - Inimese elushoidmine kunstlikult ei ole soovitatav (pikka aega) – seega, kui lootust paranemisele ei ole, on lubatud ravi lõpetada

Surm

- Surm on elu loomulik osa, Jumala poolt ette määratud, üleminek järgmisse ellu
- Suriija toetamine, lohutamine – palved ja Koraani lugemine
- Lahkamine – kuriteo puhul; seadusandlus
- Surnukeha rituaalne pesemine, valgesse surilinasse mähkimine, näoga Meka poole
- Võimalikult kiire matus, matusepalve
  - Kremeerimine ei ole lubatud
- Avalik lein 3 päeva – aeg pere küllastamiseks
- Infot saab Turathi kultuurikeskusest

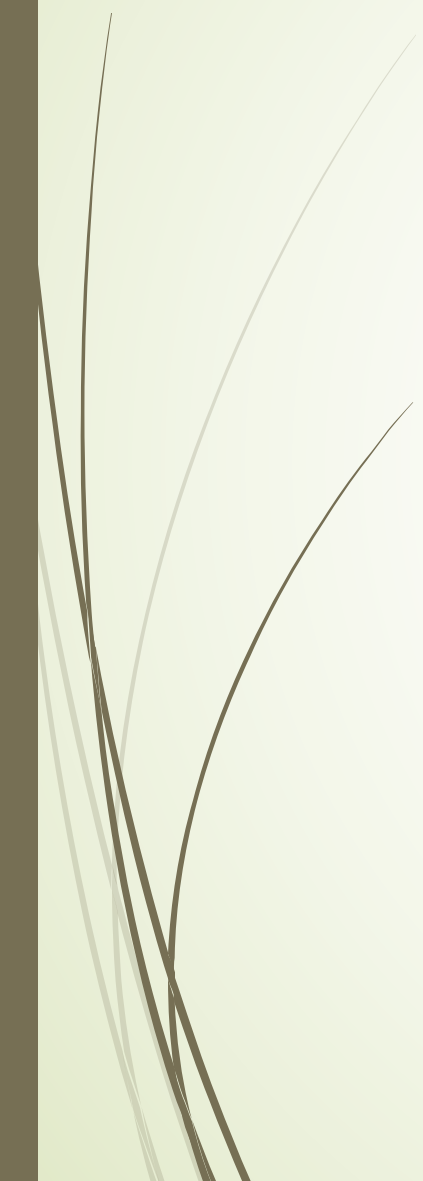

Lapsed

- Alla 7-aastastele ei kehti awra nõue
  - 7-10 a poisid – genitaalid
  - 7-10 a tüdrukud – nabast põlvini
-

Veel ...

- Kommunikatsiooniprobleemid
- Haigete ja vanade eest hoolitseb perekond
- Psüühikahäirega moslem – vabastatud islami kohustustest
  - Psüühikahäireid peetakse häbiväärseks, selgitatakse pahade vaimude ja muu taolisega
    - Mõistlik seostada somaatiliste kaebustega
- Abielud sugulaste vahel – sünnidefektid?

-
-
- Inimesed on erinevad
  - Erinevad usutasandid
    - *Elu säilitamine on usunõuete täitmisest tähtsam!*
  - Islamis on erandid hädaolukorras lubatud.

Kontakt ja info

- www.islam.pri.ee
- info@islam.pri.ee
- Tasuta raamatud
- **“ARAABIA KEELE VESTMIK-SÕNASTIK”**
Kätlin Hommik-Mrabte UUS!!

